

Masarykova Univerzita Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	
Příj.c	4856-08
Sign	885.0-7144-1
Syst.c	549288

Osoby a události v knize zachycené jsou založeny výhradně na imaginaci autorky.

© Markéta Pilátová, 2007
© Torst, 2007
ISBN 978-80-7215-314-5

„Nechci mít něco svého, dokud nenajdu místo, kde já a věci budeme k sobě patřit. A pořád si nejsem jistá, kde to je. Ale vím, jaké to tam je.“

Holly Golightlyová

Paní Hrubešová nepřišla na čaj

[Marta]

I.

Paní Hrubešová nepřišla do klubu na čaj. Bylo k polední a všechny dámy se jako obvykle shromáždily v přední místnosti nad větrníky s červenou třešničkou bez pecky. A paní Hrubešová nikde. Bylo to divné, protože za těch padesát let, co žije v São Paulu, nevynechala ani jednou. Jenže tady není. Nasednu tedy do auta a jedu se podívat, co s ní je. Nebydlí daleko, a tak za pár minut buším na její dveře. Nakonec je musíme s domovníkem vyrazit, protože nikdo neodpovídá. Paní Hrubešová leží v posteli a je celá pomuchlaná a mrtvá. Jsem praktická, a tak si pomyslím, že než přijede její syn, paní Hrubešová určitě ztuhne a do rakve bude muset tak pomačkaná. Rychle najdu v staré, poctivě smontované skříni plné kuliček proti molům černé hedvábné šaty. Navleču je na paní Hrubešovou a zatlačím jí oči. A mám pravdu, než syn přijel, trvalo to dlouho a paní Hrubešová celá ztuhla.

Nacházím se takřka na přelomu sedmiletého období. Tak jak nás to učili ve waldorfské škole v nóbl čtvrti a měli zřejmě pravdu. Každých sedm let se mění osobnost člověka, nebo se mu mění život, což souvisí. Můj život se změnil v jakousi parodii na pečovatelku pro staré lidi. Tedy potom, co jsem se vrátila po dvou letech z Prahy. Mojí mámě, o kterou se starám, je najednou skoro osmdesát a tety z klubu Nový Slovan, s nimiž jsem se vídala každou středu v měsíci, jsou najednou staré babky, které mi volají domů a chtějí někam odvézt, něco přivést nebo si povídat. Takže jezdím, povídám si a zatlačuji oči mrtvolám. To je tedy můj život. Ten, co

žiju teď. Neměla jsem se sem vracet. Nebo měla? Jak jsem ale mohla přinutit mámu, díky které pobírám každý měsíc rentu, aby se odstěhovala do Evropy? Do Česka, do Prahy, do poměrů, kterým nerozumím? Nemám sílu s ní bojovat, ani nechci, nemám její vyřídilku, její způsoby, její gesta a její argumenty. Tak jsem zase tady. Zase se bojím jít do banky, aby se na mé auto nepřilepili motorkáři, co si dávají znamení, nejeli se mnou až domů, nepřiložili pouličnímu vrátnému, co nám hlídá domy, k hlavě kvér a nedonutili mě dát jim všechno, co jsem vybrala, jako se to stalo onehdá sousedům. Zase vnímám cukrovou vůni melounů na trhu, úsměvy všech kolem, lehkou tenzi dusného jara, jím ovoce, které jsem si v pražské zimě představovala ve snu. Jsem zase tady. Zase. Prodirám se smradem z tisíců fabrik, chodím povinně volit, uvažuji, jestli je můj pes dostatečně ostrý, aby odehnal všechny, kdo se ke mně přiblíží, vozím babičky na trh a zpátky a poslouchám máminy čím dál zmatenější antroposofické teorie.

Moje dilema vlastně není moje dilema. Prostě jsem ho zdědila. Vrátit nevrátit, to jsem slyšela milionkrát, milionkrát stejné pochyby, stejné výčitky, stejné nářky po rodné hroudě, a zároveň ten těžko definovatelný odpor k ní. Moje rodná hrouda je São Paulo a jejich zase byla Praha, nebo Zlín, nebo Brno, nebo Plzeň nebo jak se všechna ta mytická místa jmenují.

II.

Matka byla blondýnka s malým zadkem a svářečskou kuklou. Tu si nasazovala, aby předváděla dělníkům v brazilských továrnách tvrdost ocele, kterou prodával můj otec. Byl to reklamní trik a zaručeně fungoval, protože když sem v osmačtyřicátém přijeli, bylo São Paulo díra, co neměla ani milion obyvatel. A z toho milionu jich bylo víc jak tři čtvrtiny velkých chlapů s ohromnou

10

den a celou noc ze vzdáleného amazonského státu, kde mu právě zkrachovala živnost. Teď mu umřela i máma a on mi tu v kuchyni vypráví, jak vlastně přišel o všechno. Vařit ho naučila paní Hrubešová, knedlíky dokázal uhníst i z nepoživatelné maniokové mouky a léta se živil jako lodní kuchař. Když si našetřil nějaké peníze, rozhodl se, že si postaví v amazonské džungli vývažovnu pro lesní dělníky, co si myslí, že stromy jsou tady od toho, aby se kácely, a zvířata, aby se jedla. Což si ostatně český kuchtík myslel taky. Postavil pěknou lesní kuchyni s ještě pěknější jídelnou a lesníci se jen hrnuli. Cíl poštípání od komárů a jiné podivné havěti se cítili dobře pod velkými sítěmi, přes které neprokl ani komáří bzikot. Dávali si knedlíky z maniokové mouky, cpali se bramboráky s příchutí cupuaçu a připadali si jak v nějakém exotickém hotelu. Bylo to terno, než se to stalo. Neopatrná pomocná kuchařka zapomněla vypnout světla a pořádně zajistit sítě v horním patře jídelny. Kuchaře probudil strašný rachot a řev. Do kuchyně našly opice a lenochodi a shazovali dolů plné hrsti příborů, talíře a strkali pracky na knoflíky mixérů a mixovali všechno možné, hlavně sebe. Byla to ohavná spoušť a zachránil se jen jeden lenochod, ostatní pořezané a pomixované opice museli odvézt do útulku pro divokou zvěř a lenochod teď sedí v kuchařově autě v ohromné bedně s poraněnou tlapkou.

Takže k těm babkám, co je vozím na buddhistické slavnosti a do baptistických kostelů nebo ke katolíkům na mši, mi ještě přibyl doma kuchař s lenochodem. Klidně ho tady nechám, než se trochu dá do kupy a než zapomene na to, že paní Hrubešová umřela, a na vztek na všechny opice světa. Přemýšlím, co se mnou asi tak bude za sedm let, jestli máma bude mrtvá, nebo nastěhovaná u mě doma, protože už nebude moct být sama. Na tu dobu se netěším, nedovedu si představit, jak se s ní hádám o každou blbost, hlavně o to, jestli to

12

schopností považovat blondýnu za Pannu Marii nebo Máří Magdalénu. Tak moje matka svařovala, otec prodával, ale protože to byl víc účetní než podnikatel, začal své Panně Marii počítat i gramy masa na žrádlo pro psa. To by nebyla máma, aby se z takových počtů nevyvlíkla. Dovezl ji sem, zachránil před komunisty a myslil si, že mu bude vděčná tak, jak to viděl u brazilských ženškových. Jenže se přepočítal, máma místo vděku zahodila svářečskou kuklu a červené boty na podpatku, v nichž celou tu svářečskou parádu v přímém přenosu předváděla, a udělala se pro sebe. Nejdřív se rozvedla, pak si navlékla montérky a začala v jedné garáži prodávat nářadí. Ještě než dala svému účetnímu kopačky, prohlásila, že od něj už nic nechce. Nechala mu všechno, nástrojařskou fabriku, ponky a nevzala si ani tu proslavenou kuklu.

Začala pomalu, ale všechno jí kvetlo pod rukama, chlapi se jí báli, protože sice pořád byla blondýna s malým zadkem, ale taky se z ní stala jejich šéfová, co jim dává na chleba pro jejich ženské, co jsou jim vděčné.

Můj život nějak nedrží pohromadě, protože z neustálého přemítání, jestli jsem doma tady nebo tam, nějak vyklouzl jeho smysl. Tedy nejsem šťastná. Matka byla a asi určitě ještě pořád je, i když všechny kolem sebe uráží a vždycky hledí hlavně na to, aby byli lidi kolem ní pěkně v latí a o stupínek níž. Její posedlostí je „úroveň“, tohle slovo používá nejčastěji. São Paulo má úroveň, Praha nestojí za nic, ale má taky trochu úroveň, tenhle obchodák jí nemá a tamten zase jo. Nenávidím ji za to, jak je ve své aroganci šťastná.

III.

Přijel syn paní Hrubešové. Vyřídil všechno papírování kolem úmrtí a teď je v mém domě plném německého selského nábytku, co si máma přivezla z Prahy. Jel celý

11

Steiner myslel tak nebo onak a jestli se má pro blaho příštího antroposofického společenství udělat to nebo tamto. Je mi líto, že jsem ji nikdy nepochopila, a hlavně mě štvě, že ona to ani nepostřehla. Kouřím dnes už druhou krabičku a máma začíná třetí. To je asi jediná věc, kterou jsme schopné dělat společně. Sedíme a kouříme, máma láteří na komunisty, co kvůli nim musela opustit Libušinu vlast, je totiž posedlá hledáním geniů loci, takže vždycky strávíme nesmyslné hodiny na ještě nesmyslnějších místech, která prolézáme odshora dolů, ze severu na jih, aby matinka cítila ty správné vibrace kosmických energií. Lenochod leze po dvoře a z paky si už po šedesáté třetí sundal obvaz.

13

I.

Sedím na koni, pokolikáté v mém životě, nedokážu spočítat. Jenže dnes je to přeci jen poprvé. V srdci se mi roztahuje úzkost. Studuju oči mých nových spolupracovníků, nebo zaměstnanců, nebo kovbojů. Breta, Zé, Dó a sotva šestnáctiletý Slavomir. Moje parta, moji nepřátelé, moji podřízení, můj tým. Čtu všechno, co si myslí, v těch jejich očích barvy kakaového prášku. Jsou napnuti jak mladý býk, než poprvé zaútočí. Jsem pro ně stará ženská, i když je mi pětadvacet. Podle nich bych měla mít dítě, manžela a špek na břichu jako všechny indiánky a mulatky kolem. Dó má devatenáct, ženu a roční dítě. Cítí se jako skutečný muž. A já jsem pro ně holka, co se vždycky motala kolem krav, překázela, jezdila jak blázen na těch nejžánkovatějších koních a pak na nějaký čas zmizela kamsi do města, na Mars, odkud teď k jejich hroznému neštěstí spadla.

Dívají se na mě, nevědí, co říct, popotahují si rukávy na umolousaných košilích, snaží se někam schovat a je jim hanba. Hanba je to, že jim bude poroučet stará ženská, co si na ni přestali pamatovat. Nevím, co říct, nevím, jestli ještě vlastně umím jezdit rychle na koni, abych jim stačila, nevím, jestli se byků nebojím, nevím, jestli tady budu k něčemu, ale jedno je jasný, vím, kdo jsem. Jsem Lena. Rozhodnutá žít na farmě a něco udělat. Pomocť mám s farmařením a udělat pro farmu a pro zvířata tady něco užitečného. Je to moc, nebo málo, čert ví a čert to vem. Podívám se naposled do

mou další a poslední chybou v životě. Stádo jsem totiž mohla otočit, kdybych ten řetěz měla a uměla s ním kroužit nad hlavou. Breta by uslyšel práskání, uslyšely by ho i krávy a při troše štěstí bych mohla přežít. Ted se na mě valilo několik set tun masa a já se svým směšným koženým krátkým bičíkem prosila Panenku Marii, bohyni Jemanjá a všechny proměny Buddhy, aby mi pomohly. A pak jsem pobídla Jaquelinu a tryskem se rozjela proti stádu, ječela jsem jako šílená a řítila se přímo na špičaté rohy - když už mě mají rozmačkat, tak se vši parádou, nebudu na to trpělivě čekat. Stádo se sice nezastavilo, ale krávy se rozestupovaly a Breta tu divnou uličku zpozoroval, jako by mu došlo, co se děje, zapráskal řetězem, vydal táhlý pokřik a změnil směr dusajícího stáda. Projela jsem tryskem kolem něj a pak jsem sesedla a svalila se do ostré trávy. Bylo nám jasné, že to, na co jsme čekali, byla moje chyba. Chyba, na niž se dá navázat, která nebude zapomenuta a já už nebudu farmářská dcerka, co přišla rozkazovat, ale kovbojka, co se musí naučit práskat řetězem.

těch tváří a na ústa, co o mně vykládají po okolních vesnicích, že do půl roku přijde farma na buben. Pobídnou koně.

II.

Strašně dlouho se to táhlo, než se všechno sešlo. Dny čekání na každou mou chybu, potměšilé pohledy kombinované se strachem, že vybuchnu a pošlu je všechny pryč a najmu nové lidi. Jenže kdybych to nakrásně udělala, budu se potýkat s tím samým jen v bledě modrém. A tyhle kluky aspoň znám z dětství, pamatuju si, který z nich mě hodil do řeky a rychle mě zase vytáhl, protože viděl, jak se blíží kajman. Vzpomínám si, jak malej Dó pořád smrkal do rukávu a jak ho moje máma, co vedla farmu přede mnou, jednou za to lehce přetáhla bičem po kaštanovém nose, takže už si ho do rukávu víckrát neutřel. Jenže se to táhlo, ta důvěra-nedůvěra, ta trpělivost-netrpělivost. Napětí spolu s dřinou na farmě mi nedělalo dobře. Všichni jsme čekali, že se něco stane. Věděli jsme to. Bylo to napsané v pohledech krav a ve stínech ptáků *tutu*. A tak se to stalo. Sháněli jsme stádo mladých březích krav a já jela napřed, chtěla jsem na Bretu počkat za jedním ostrohem džungle, aby se nám líp nahánělo. Vnořila jsem se do houštiny plné povykujících tukanů a v šeru jsem si najednou uvědomila, že nevím, kde jsem. Místní indiáni a míšenci říkají, že v džungli přestane existovat čas, když zajedete příliš hluboko. Měla jsem intenzivní pocit, že ten okamžik přišel a čas zmizel. Nepanikařila jsem, jen jsem pustila uzdu a má klisna Jaquelina si to namířila domů. Koně se v džungli neztratí, to je - když čas zmizí - jediná jistota. Vynořila jsem se ale na úplně jiném místě, než jsem čekala, a proti mně se hnalo stádo. Prostě jsem to spletla. A taky jsem poprvé ucítila, že moje neochota naučit se práskat řetězem s kusem kůže na konci bude

A co dál?

I.

A co dál? zeptal se exkuchař. Říkala jsem si, že to se tedy opravdu ptá té pravé. Té, která si tohle říká každých sedm let a sedm dní v týdnu. Nabídla jsem mu černý německý chleba, co jsme se učili péct ve waldorfské škole, a jak jsem ten chleba krájela, vzpomínala jsem si na německá slovíčka, co se týkají pečení. Vzpomněla jsem si jen na dvě slova, a pak jsem toho nechala. Taky se mi vybavilo, jak jsem nenáviděla všechny ty nesmyslné dovednosti, co do nás ve škole vkládali. Pantomimický tanec - ten jsme všichni svorně nepochopili a dodnes, když se s bývalými absolventy sejdeme, pukáme smíchy, když zkusíme zatancovat jaro. Taky se mi vybavují přesné účty, co mi moje maminka každý rok předkládala. Chtěla jsem do normální školy, kde by na mě mluvili portugalsky, kde bych se naučila dobře nepravidelná portugalská slovesa, která mi dodnes dělají potíže. Pokaždé, když jsem chtěla na státní školu, máma vytáhla ty účty, co za mě už dopředu ve waldorfské škole zaplatila, a já se těch vysokých cifer tak bála, že jsem se přestala cukat. Bavily mě jen ruční práce, bavilo mě vyšívání a látání ponožek, možná proto, že stará Němka, co nás učila, neměla ráda vlastní jazyk, pohrdala svou vlastí, z níž utekla před Hitlerem, a zásadně s námi proti všem regulím školy mluvila portugalsky. Nikdo z nás ji nikdy neprásknul, protože jsme všichni měli k němčině podobný vztah jako ona. Jenže ona potřebovala práci, a tak látala ponožky v německé soukromé škole, a my jsme museli poslechnout naše

excentrické rodiče, co si mysleli, že němčina a Steinerova antroposofie nás zachrání před barbarskou portugalsťou a nevdělaností třetího světa. Tohle jsem pochopila později a vlastně jsem ty účty i tu naivní matčinu představu hodila za hlavu až v Praze, kam jsem odjela, abych před mámou utekla. Až tam mi taky došlo, že vůbec nic neumím, kromě toho, že vím, jak se německy řekne „vytáhneme těsto z trouby“. Jenže ve městě, kde už královnou dávno byla angličtina, mi němčina k ničemu nebyla, a když jsem někomu neprozřetelně prozradila, že mám maturitu na waldorfském lyceu, nevěřil, že něco takového existuje.

Jsem umělecky nadaná, to nám ve škole říkali všem, to bylo jediné, co se našim rodičům nezamlouvalo. Většina z nich kromě mé matky o Steinerovi nic nevěděla a jediným snem bylo evropské vzdělání pro jejich děti. Rozpoznávali v nás ve všech umění a mně říkali, že mi jde malování. Malovala jsem velké rudé fleky a ptáci létali černí ptáci. Pak jsem přešla na zelené fleky a ptáci byli růžoví. Vyšivala jsem je i křížkovým stehem a dokázala bych vytvořit podobně nesmyslný vzor na šálu, kdyby se nějaká v São Paulu hodila. Nakonec jsem to opravdu udělala, když mi přestaly v Praze chodit šky od matky, která se nechtěla smířit s tím, že jsem odešla ze třetího světa do dalšího podobného, co má jen trochu úroveň.

Upletla jsem šálu, na ní se vyjímal velký zelený flek a černý pták si to letěl směrem ke štrpácům. Pak několik dalších. Zanesla jsem to do zastrčeného krámku jedné začínající módní návrhářky na Vinohradech a dostala pár tisícovek. Zaplatila jsem v paneláku nájem a koupila si instantní polívku a další vlnu. Na příští šálu usedl jiný pták a já ji po dvou dnech zanesla do stejného butiků. Návrhářka už první šály prodala, a tak si vzala i ty další. Pak chtěla šaty. Upletla jsem jednu za čtrnáct dní, na břichu seděl černý pták ve žlutém hnězdě.

18

II.

A najednou mi došlo, že je jedno, kde jsem, jestli se mi černí ptáci slétají na ruce v Praze nebo v São Paulu. Když jsem poprvé vyšla ven z paneláku po třech týdnech nepřetržitého pletení, ucítila jsem v plicích studený vzduch zanedbaného šedivého parku a snažila se připomenout si, že v Brazílii právě začalo léto, děti odjely na prázdniny a všude jsou dvojnásobné ceny. Ten pohled na druhou stranu zeměkoule, který se odehrál v mé hlavě, mě naplnil nesmírným uspokojením. Ulevilo se mi, že v Praze léto není, že když vypláznu jazyk, přistane na něm vločka, a že se můžu zabalit do vlastnoručně upletené šály, kterou jsem ještě nestačila prodat. Šla jsem dlouhou procházkou na Smíchov, hleděla do směšně maličkých výloh u Anděla a vzpomínala na obří „shoppingy“ São Paula. To byla taky úleva a zároveň v ní klíčila i obava z malosti, trochu klaustrofobie a chorobná, ale přeci jen stála za povšimnutí. Vyrostla jsem ve městě, kde se všechno počítá na miliony – lidé, domy, zvířata, džungle, řeky, všechno je nesmyslně velké a v té velikosti se ukrývá možnost volby. Volba často dopadne špatně, ale jen její možnost je uklidňující. V malé Praze, kde je všechno dané stovkami lidských vztahů, mravenišťem konexí a známých tváří, se člověk musí vmáknout do vymezeného prostoru a naučit se v něm přežít. Tam, kde teď právě stromy začínají usychat pod peklým sluncem, člověk nemusí znát nikoho, musí mít ale peníze na to, aby ty neznámé lidi mohl podplatit, pokud chce něco vlastního začít. V Praze stačilo zajít na úřad, vyplnit pár lejster, a za chvíli jsem měla živnosták na pletení doma. Nikdo nechtěl žádnou obálku bokem, všechno vyřídily ženy s oloupaným lakem na nehtech za plastikovou přepážkou. V osmnáctimilionovém megaměstě na druhé straně zeměkoule bych na něj čekala tři roky a obálek bych nastrkala nepočítaně a na každém

19

notářství, kterých musí člověk obejít přesně dvacet pět, než dojde k rozhřešení a je mu vystaven důkaz o jeho početných podnikatelských úmyslech.

Sedla jsem si na kávu do baru, kam chodím poslouchat jazz prošlý jak včerejší jogurt. Uhlazený typ s prošedivělými masnými kudrnami mi sdělil, že vypadám moc exoticky, s mýma namodralýma očima a bláznivě černýma vlasama. Řekla jsem mu, že matka je Češka z Plzně, ale že mám dvojí občanství. Smál se mé češtině protkané výrazy z třicátých let, které používá máma a co tady znějí jako lingvistické vykopávky ze starověku. Ptal se, jestli bych občas nechtěla stát za barem nebo roznášet kávu, můj právě se rodící talent pletařky na volné noze ze mne ještě asi nečičel. Představila jsem si, jak večer v šest odcházím do jazzem prošípaného ovzduší, kde se scházejí novináři a studenti na panáky a černou kávu, a řekla jsem, že to můžu zkusit.

Pryč

[Lena]

I.

Kovbojové vybrali tukani hnězdo. Tvrдили, že tukani máma odletěla a nechala potomky hladovět a že je zachránili. Kecy. Byly to kecy. Snažili se vyhat, když jsem se podivila, že nesou dvě vyzáblá tělíčka s ohromnými zobany v krabici. Chtěli si pořídit další hračku, co se o ni přestanou zajímat přesně v okamžiku, kdy hračka začne cokoli potřebovat. V tomhle se bolestně podobají lidem z měst, kteří si pořizují drahé bojové psy, aby je vypustili někde u krajnice, když je přestanou zvládat. Neznám nikoho lhostejnějšího k přírodě, než je kovboj. V osamocení farmy, na kraji pralesa vnímá přírodní cykly a zvířata jako něco neobyčejně odpudivého, co nestojí za pozornost. Nejhorší jsou na tom jejich psi, co mají červy, přestože se dá za pár centů v blízkém městečku koupit lék. Jsou vyzáblí a dostávají jen zbytky rýže. Když jsem nechtěla dát štěně své feny Bretovým dětem, Breta se urazil, ale vysvětlila jsem mu, že nechci, aby se na jejich dvorku popelil další vyhublý psi přízrak.

Zastavili koně a z krabice se vynořily dva žluté zobáky a ošklivá pisklata kníkala. Dali jim mango, vodu, ale přesto jedno do ráno umřelo. Druhé nedochůdce vydrželo a nešikovně se kolíbalo v prachu dvora, křídla přistřižená, aby neuletělo a Bretovy děti je mohly kdykoli pohladit. Docela se mu dařilo, ale jednoho dne se děti špatně vyspaly, tukana zapomněly vysadit na jeho obvyklé místo na bílé natřené ohradě a dvě staré nenávislivé slepice ho uklovaly k smrti. Bylo to jako zvláštní